

Monumentnummer*: 515178

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 28 januari 2000
Kadaster deel/nr 82731/41

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Oppenhuizen Súdwest-Fryslân Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Oppenhuizen

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Oppenhuizen G 930

Omschrijving**

Inleiding

De voormalige PASTORIE behorend bij de Hervormde Kerk (Tsjerkebuorren 1; mon. nr 39808) ligt in het centrum van het vaartdorp Oppenhuizen, tussen de oude lintbebouwing ten westen van de vaart. Tot 1866, toen de weg tussen Sneek en Oppenhuizen-Uitwellingerga is aangelegd, was het dorp aangewezen op vervoer via het water. Na de aanleg van de weg werd het dorp ook over het land bereikbaar; dit droeg bij aan de realisering van veel nieuwe gebouwen aan beide kanten van de nieuwe weg. Uit die tijd stamt ook de pastorie, die aan de oostzijde van de weg is gelegen en naar het westen is gericht. De pastorie ligt op een ruim, rechthoekig, omgracht en opgehoogd perceel dat door beukenbomen en struiken wordt begrensd; het terrein is toegankelijk via een grachtdam. Aan de achterzijde stroomt de vaart, It Ges. De oorspronkelijk tuinaanleg is niet meer herkenbaar.

De pastorie is in 1866 in eclectische stijl gebouwd; de bouwwerkzaamheden zijn door timmerlieden Sjaardema en De Boer uitgevoerd. In 1882 is de pastorie, die toen door de nieuw aangetreden dominee te klein werd bevonden, door Durk Taedes Jongbloed vergroot: aan de achterzijde is een nieuw stuk aangebouwd dat heel goed in het oude ontwerp is opgenomen. Tegen de noordgevel zijn de gevelstenen aangebracht die de twee bouwfases memoreren. De oudste vermeldt: "Den 30 April 1866 hebben de H.H. Kerkvoogden van Oppenhuizen, W.T. Zijlstra, E.A. de Jager en W.G. Rodenburg den eerste steen gelegd aan dit gebouw in tegenwoordigheid van den W.E.W Heer J. Krull Predikant dezer gemeente". De jongste vermeldt: "Den 14 juli 1882 is de eerste steen ter verbouwing van deze

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Pastorie gelegd door den WelEW. Zeer Geb. Heer Ds. A. van Griethuizen alhier, in tegenwoordigheid van H.H. Kerkvoogden E.A. de Jager, G.R. Veldhuis, P.C. Walma". Rond 1900 is een aantal kleinere bouwwerkzaamheden uitgevoerd, zoals de toevoeging van de houten schuur en van de dakkapel (kajuit), beide aan de achterzijde.

Omschrijving

De PASTORIE, op rechthoekige plattegrond, is getrokken uit baksteen en wordt gedekt door een gebroken schilddak met vier schoorstenen met afgeknotte hoeken en dekplaten. Op de dakschilden liggen aan de voorzijde Lucas IJsbrandspannen; voor het overige zwarte geglaazuurde Tuiles du Nordpannen. Een doorlopende natuurstenen plint en een hoog doorlopend hoofdgestel met geblokte lijst begrenzen de onder- en bovenzijde van de gevels die aan voorzijde worden begrensd door twee hoekpilasters met gepleisterde spiegelvlakken. Het dak wordt door een geprofileerde lijst afgesloten. De voorgevel is symmetrisch ingedeeld door een in een dakkapel (kajuit) overgaand middenrisaliet met aan weerszijden twee T-vensters met gebogen strekken en -om het bovenlicht-gepleisterde, geprofileerde wenkbrauwomlijstingen op kleine consoles. De ingang bevindt zich in een portiek dat via twee natuurstenen treden toegankelijk is. De dubbele houten deur met bovenlicht wordt geflankeerd door gepleisterde spiegelvlakken. Voor de kajuit met openslaande deuren hangt een balkon op forse consoles; geprofileerde omlijsting en gietijzeren balustrade. De kajuit wordt afgesloten door een tympaan met drie acroteria. In de zuidelijke zijgevel zitten vier T-vensters met in het midden twee kleinere T-vensters, alle met gepleisterde wenkbrauwomlijsting boven het bovenlicht. In de noordelijke zijgevel zitten van west naar oost: twee T-vensters, twee door de gepleisterde wenkbrauwen gekoppelde T-vensters en een vernieuwd achtruitsvenster. In deze gevel zijn de gevelstenen aangebracht. De achtergevel is symmetrisch ingedeeld door de houten achterdeur met gietijzeren levensboom in het bovenlicht. Links van de deur zitten twee zesruitsvensters met gepleisterde wenkbrauw-omlijsting. Rechts tegen de achtergevel staat een houten SCHUUR met zadeldak, gemetselde plint en wybertvormige ruit, die vermoedelijk dateert van omstreeks 1900. De gemetselde dakkapel dateert, net als de schuur, vermoedelijk eveneens van omstreeks 1900. In de kajuit zitten twee stel openslaande deuren onder een geprofileerde lijst met drie acroteria. Het INTERIEUR is qua indeling grotendeels nog origineel: de brede gang, die vanaf het halletje naar de achterdeur doorloopt, verdeelt het pand links en rechts in twee symmetrische gedeelten: een gepleisterde boog halverwege de gang deelt het pand in een voor- en een achterdeel. In de gang zijn onder meer origineel: de houten paneeldeur -die de hal van de gang afscheidt- met geslepen en gekleurd glas, de gestucte plafonds met middenstukken en eierlijsten, de houten paneeldeuren naar de links en rechts gelegen vertrekken, waar eveneens een groot aantal originele elementen nog aanwezig is. De voorkamers zijn qua detaillering rijker uitgevoerd dan de overige. In voorkamers en de achterkamer aan de zuidzijde zijn onder meer aanwezig: de gestucte plafonds met rijk uitgevoerd middenstuk en hoekstukken, de marmeren schoorsteenmantels van zwart marmer met de door gepleisterde motieven gedecoreerde schouwen (één ervan, in de achterkamer, met een ovaal medaillon), de brede houten vensterbanken met vouwblinden; verder nog een houten schoorsteenmantel en kasten met houten paneeldeuren in alle kamers op de begane grond. Rechts op de gang ligt de trap met gietijzeren leuning die naar de verdieping leidt, waar de slaapkamers en de ruime zolder zijn gelegen. De overloop is origineel, in het plafond zit een lichtkoepel; een deur met gekleurd glas geeft toegang tot de vertrekken onder de (jongere) dakkapel. Rondom zijn de slaapkamers gelegen, waar een aantal originele elementen nog aanwezig is, onder meer een aantal kasten met houten deuren en de houten vloeren.

Waardering

De pastorie te Oppenhuizen uit 1866/1882 met bijbehorende aangebouwde schuur uit omstreeks 1900, is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- vanwege de bijzondere en rijke ornamentiek, met name van een aantal interieuronderdelen;
- vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling van het dorp;
- voor het aanzien van het dorp;
- vanwege de architectonische gaafheid van exterieur en interieur;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de dorpse omgeving.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Pastorie(K)